

Sygn. akt I Ca 184/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

SSR del. Beata Witkowska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa G. D. i T. D.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...) Zarządowi (...) w B.

o ochronę naturalnego środowiska człowieka

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 16 lutego 2017 roku, sygnatura akt I C 878/13

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1 w części dotyczącej kwoty 29035,31 (dwadzieścia dziewięć tysięcy trzydzieści pięć 31/100) złotych z ustawowymi odsetkami od 21 maja 2012 roku do dnia zapłaty a punkty 2 i 3 w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Łasku pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 184/17

UZASADNIENIE

Powodowie G. D. i T. D. wnieśli o zasądzenie solidarnie od pozwanego Skarbu Państwa - (...) Zarządu (...) w B. kwoty 10 100 zł, w tym kwoty 9 000 zł tytułem obniżenia wartości nieruchomości i kwoty 1 100 zł tytułem kosztów dokonania robót budowlanych w celu rewitalizacji akustycznej budynku mieszkalnego z odsetkami ustawowymi od dnia 12 maja 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 13 lutego 2017 roku powodowie rozszerzyli powództwo do kwoty 39 135,31 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 12 maja 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, w tym z tytułu odszkodowania za utratę wartości nieruchomości w wysokości 15 800 zł i koszt rewitalizacji akustycznej budynku powodów w kwocie 23 335,31 zł.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 lutego 2017 roku Sąd Rejonowy w Łasku zasądził od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwotę 39 135, 31 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 12 maja 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty (pkt 1), kwotę 2 922 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2), ponadto zasądził od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa -Sądu Rejonowego w Łasku kwotę 7 751,79 zł tytułem zwrotu wydatków związanych z wynagrodzeniem biegłych pokrytych tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa (pkt 3).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i wnioski, których istotne elementy przedstawiają się następująco:

Powodowie są współwłaścicielami na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej zabudowanej działki nr (...), położonej w miejscowości C., gmina B., na której to znajduje się budynek mieszkalny i budynek gospodarczy.

Miejscowość C. jest położona w pobliżu lotniska wojskowego. Hałas emitowany przez lotnisko przekracza dopuszczalny poziom hałasu w porze dziennej i nocnej. Z tego względu w dniu 9 lutego 2010 roku Sejmik Województwa (...) podjął uchwałę Nr (...) w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania lotniska Ł.. Przedmiotowa uchwała weszła w życie 13 kwietnia 2010 roku.

Działka nr (...) jest położone w podobszarze A obszaru ograniczonego użytkowania utworzonego w/w uchwałą. Wymieniona uchwała ogranicza właścicieli działek położonych w obszarze ograniczonego użytkowania w ten sposób, że nie mogą oni skutecznie dochodzić zaniechania emisji hałasu przez lotnisko.

Ponadto w podobszarze A wymieniona uchwała wprowadziła zakaz: przeznaczania terenu pod zabudowę mieszkaniową jedno i wielorodzinną, zagrodową i zamieszkania zbiorowego oraz mieszkaniowo-usługową; tworzenia terenów rekreacyjno-wypoczynkowych; tworzenia stref ochronnych A uzdrowisk; przeznaczania terenu pod budowę: szpitali, domów opieki społecznej, obiektów związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży; budowy budynków jedno i wielorodzinnych oraz zamieszkania zbiorowego, zagrodowych, mieszkaniowo-usługowych, szpitali, domów opieki społecznej, obiektów związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży; zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych w całości lub części na budynki mieszkalne jedno i wielorodzinne oraz zamieszkania zbiorowego, mieszkaniowo-usługowego oraz na zabudowę zagrodową i na szpitale, domy opieki społecznej oraz obiekty związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży.

Wymieniona uchwała wprowadziła także wymagania techniczne dotyczące budynków, tj. w budynkach nowoprojektowanych należy zapewnić izolacyjność ścian zewnętrznych, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów, zgodnie

z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych; natomiast w budynkach istniejących należy zastosować zabezpieczenia zapewniające izolacyjność ścian zewnętrznych, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów, zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych.

Ograniczenia związane z uciążliwością w korzystaniu z nieruchomości przez konieczność znoszenia hałasu lotniska i brak możliwości zabudowy działek nowymi budynkami mieszkalnymi spowodowały spadek wartości rynkowej nieruchomości o 15 800 zł.

W wyniku pomiarów ustalono, że na nieruchomości powodów dochodzi do przekroczenia wartości norm hałasu określonych w tabeli 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Budynek mieszkalny powodów przed wejściem w życie uchwały nr(...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 9 lutego 2010 roku dotyczącej utworzenia strefy ograniczonego użytkowania był dostatecznie wyciszony zgodnie z normami prawa budowlanego.

Zakres prac remontowo – budowlanych koniecznych do zapewnienia odpowiedniego klimatu akustycznego w budynku mieszkalnym powodów obejmuje wymianę 10 okien oraz obłożenie stropodachu płytą kartonowo – gipsową w pomieszczeniach wskazanych w tabeli nr 16 na stronie 7 opinii uzupełniającej Politechniki (...).

W celu zapobiegania nadmiernemu wzrostowi temperatury w pomieszczeniach przy zamkniętych oknach zalecono montaż 7 wentylatorów sufitowych w 6 pomieszczeniach zgodnie z punktem 8.2. na stronie 28 opinii pierwotnej Politechniki (...).

Koszt zakupu i montażu okien zgodnie z opinią Politechniki (...) wynosi 19 025,31 zł, zaś koszt zakupu i montażu wentylatorów sufitowych wynosi 4 310 zł.

Pisemne wezwanie pozwanego do zapłaty zostało do niego wystosowane w dniu 10 kwietnia 2012 roku, zaś doręczone w dniu 11 kwietnia 2012 roku. W wezwaniu tym jako termin płatności wskazano 14 dni od otrzymania pisma. Pozwany nie uznał roszczenia.

Sąd powołując się na art. 129 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150 ze zm.) wskazał, że w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę; szkoda obejmuje również zmniejszenie wartości nieruchomości.

W tych warunkach, na podstawie wyżej wymienionego przepisu powodowi przysługuje od pozwanego odszkodowanie w 20 110 zł, w tym 15 800 zł, o którą to sumę zmniejszyła się wartość przedmiotowej nieruchomości na skutek utworzenia strefy ograniczonego użytkowania wokół lotniska wojskowego w Ł. oraz 4310 zł, która to kwota stanowi koszt zakupu i montaż 7 wentylatorów sufitowych, co jest konieczne, aby zapewnić odpowiednią temperaturę w pomieszczeniach mieszkalnych, kiedy okna muszą być zamknięte w celu ochrony przed hałasem lotniczym.

Sąd w oparciu o art. 136 ust. 3 w/wym. stwierdził, że w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych dotyczących budynków szkodą, o której mowa w art.129 ust. 2 tej ustawy, są także koszty poniesione w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie.

Dlatego też, w celu zapewnienia odpowiedniego klimatu akustycznego w budynku mieszkalnym powodów należy wymienić 10 okien na okna o podwyższonej izolacyjności akustycznej, których koszt wynosi 19 025,31 zł.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 455 k.c., zasądzając kwotę żądania głównego z odsetkami liczonymi od dnia wskazanego w pozwie.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., mając na względzie, że powodowie wygrali sprawę w całości.

Na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 98 § 1 k.p.c. zasądzono od pozwanego, który sprawę przegrał, na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łasku kwotę 7751,79 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłych, pokrytych tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łasku.

Z powyższym orzeczeniem nie zgodził się **pozwany**, który zaskarżył przedmiotowe rozstrzygnięcie w części dotyczącej zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów roszczenia w wysokości 29 035,31 zł z ustawowymi odsetkami.

Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 193 § 3 k.p.c. w zw. z art. 321 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie skuteczności rozszerzenia powództwa o kwotę 29 035,31 zł i zasądzenie tej kwoty ponad żądanie.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonej części, tj., co do kwoty 29 035,31 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 maja 2012 roku i stosowne rozstrzygnięcie w zakresie kosztów postępowania oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Skarżący wniósł także o przeprowadzenie dowodu z dokumentu – poświadczonej kopii pisma procesowego strony powodowej rozszerzającego powództwo, wraz z potwierdzeniem – prezentatą doręczenia pisma do siedziby pozwanego w dniu 22 lutego 2017 roku oraz z uwagi na fakt powzięcia wiadomości przez pozwanego już po zamknięciu rozprawy, które miało miejsce w dniu 16 lutego 2017 roku, wskazując, na niemożność złożenia tego dowodu w ramach postępowania pierwszoinstancyjnego.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych, ewentualne o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, wobec skutecznego wytoczenia powództwa w rozszerzonym zakresie i o nie obciążanie strony powodowej ewentualnymi kosztami postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie i skutkuje uchyleniem zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części.

Rację ma skarżący, iż Sąd pierwszej instancji wydając wyrok w niniejszej sprawie, dopuścił się naruszenia art. 321 k.p.c., zgodnie z którym sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

Przewidziane w w/wym. przepisie związanie sądu żądaniem, poza wyjątkiem przewidzianym w ustawie, ma w zasadzie charakter bezwzględny (patrz: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2007 r., sygn. akt III CZP 80/07 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2013 r., sygn. akt III CSK 268/12). Zakaz orzekania ponad żądanie, będący przejawem zasad dyspozycyjności i kontradiktoryjności, oznacza, że o treści wyroku zarówno w sensie pozytywnym, jak i negatywnym decyduje żądanie strony. Sąd nie może zasądzać czego innego od tego, czego żądał powód (aliud), więcej niż żądał powód (super), ani na innej podstawie faktycznej niż wskazana przez powoda.

Sąd nie może dysponować przedmiotem procesu przez określenie jego granic niezależnie od zakresu żądania ochrony określonej przez powoda. Sąd nie może zasądzić ponad żądanie, a więc uwzględnić roszczenia w większej wysokości niż żądał powód, również wtedy, gdy z okoliczności sprawy wynika, że powodowi przysługuje świadczenie w większym rozmiarze. Nie można zasądzić coś innego niż strona żądała i na podstawie, którą strona w toku procesu wyłącza (patrz: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 1936 r., sygn. akt C II 1770/35).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że na rozprawie w dniu 14 lutego 2017 roku powodowie złożyli pismo o rozszerzeniu żądania pozwu, domagając się dodatkowo z tytułu odszkodowania kwoty 29 035,31 zł.

Rozszerzając powództwo powodowie wystąpili z nowym roszczeniem obok roszczenia pierwotnego (art. 193 § 3 k.p.c.), a zatem pismo rozszerzające powództwo nie mogło zostać wręczone na rozprawie pozwanemu, ponieważ nie był na niej obecny ani pełnomocnik pozwanego, ani żaden jego przedstawiciel.

W niniejszej sprawie rozprawa została zamknięta dnia 14 lutego 2017 roku.

Sąd postanowił odroczyć wydanie orzeczenia do dnia 16 lutego 2017 roku. Natomiast dopiero po zamknięciu rozprawy zarządono doręczenie odpisu pisma o rozszerzeniu żądania pozwanemu.

W tych warunkach, mając na względzie, że pismo o rozszerzeniu żądania zostało doręczone pozwanemu dopiero w dniu 22 lutego 2016 roku, to Sąd Rejonowy wydając dnia 16 lutego 2017 roku wyrok zasądzający całe roszczenie, także w zakresie rozszerzonym, postąpił nieprawidłowo.

Omawiana wadliwość procesowa doprowadziła bowiem do nieważności postępowania w tym zakresie, z powodu pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Tego rodzaju wadliwość Sąd odwoławczy obowiązany jest uwzględniać z urzędu

w granicach zaskarżenia, niezależnie od podniesionych zarzutów i sformułowanych przez apelującego wniosków (art. 378 § 1 k.p.c.). Nieważność postępowania z powołanej przyczyny zachodzi wówczas, gdy strona zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił wymaga po pierwsze rozważenia przez przyzmat konkretnych okoliczności sprawy, czy sąd naruszył przepisy prawa procesowego, po drugie, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony, a po trzecie, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek strona mogła bronić swoich praw (patrz.: wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 lutego 2010 r., sygn. akt II CSK 404/09, Lex nr 590206 i z dnia 16 lipca 2009 r., sygn. akt II PK 13/09, Lex nr 533099).

Pozbawienie możliwości obrony swoich praw należy oceniać w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Takie pozbawienie polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub istotnej jego części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem w danej instancji wyroku (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2007 r., sygn. akt II CSK 339/07, Lex nr 485859).

Trzeba także wspomnieć, iż strona powodowa miała prawo rozszerzyć powództwo w trybie art. 193 § 1 i 2¹ k.p.c. oraz zachowała wymaganą tymi przepisami formę pisma procesowego.

W analizowanej sytuacji, zatem Sąd pierwszej instancji powinien był rozważyć odroczenie rozprawy w celu dokonania kontroli formalnej pisma zawierającego rozszerzenie powództwa, a następnie ewentualnego doręczenia odpisu stronie przeciwnej. Nieodroczenie rozprawy pozbawiło natomiast pozwanego możliwości obrony swych praw i pociągnęło za sobą nieważność postępowania (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1971 r., sygn. akt II CR 220/71, OSNC z 1972 r. nr 1, poz. 19).

W tych warunkach Sąd Okręgowy zmuszony był na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. do uchylenia zaskarżonego wyroku w punkcie 1 co do zasądzonej kwoty 29 035,31 zł wraz odsetkami i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Łasku, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, w oparciu o art. 108 § 2 k.p.c.

Wobec powyższego konicznym okazało się również na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylenie w całości orzeczenia o kosztach procesu zawarte w punktach 2 i 3 wyroku i w tym zakresie przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji także do ponownego rozpoznania, gdyż zmiana wysokości zasądzonego roszczenia ma bezpośredni wpływ na wynik procesu, w tym orzeczenia o jego kosztach.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy we wskazanym zakresie Sąd Rejonowy, podejmie stosowne kroki procesowe pozwalające na zbadanie zasadności zgłoszonego roszczenia w kontekście jego materialnoprawnych podstaw, jak również dokona stosownego rozdzielenia kosztów postępowania, mając na względzie ostateczny wynik procesu.